

Slēgt vai saglabāt? Latgales skolu likteņi

Inga Kalva-Miņina

Septembris allaž asociējas ar skolas gaitu uzsākšanu – vieni uzsāk mācības 1. klasē, citiem tas jau ir izlaiduma gads, bet vēl citi jau devušies pretī lielajai dzīvei un uzsāk studijas, lai varētu īstenot savus sapņus. Tos sapņus, par kuriem mēdza sapņot, esot pavisam mazi vai jau nonākot vidusskolnieku statusā. 1. septembris uzjundī sirdī skolas laiku noskaņas arī tad, ja skolas laiks jau sen ir aiz muguras, pat ja tas ne pašu, ne savus bērnus nesauc sēsties skolas solā, vienalga šis datums izēimē rudens atnākšanu un dažbrīd gluži nevilus liek aizdomāties par saviem skolas gadiem, par tiem, kuri uzsākuši mācības. Jāteic, šogad Covid-19 ir tas noteicošais spēks, kas ietekmē visu skolas dzīvi un mācību procesā iesaistītos. Cerams, ka, atceroties savu skolas gadu pieredzi, mūsdienu skolēni, izauguši lieli, no sava skolas laika spēs atcerēties arī ko labu, ne tikai Covid-19 haosu.

Tomēr stāsts ir par kaut ko citu, proti, dzīvojam tādā laikā, kad skolas nevis ceļ, bet gan aizver ciet. Labākajā gadījumā skola dzīvo tālāk, tikai ir mainījusi savu statusu, sliktākajā – šīs izglītības iestādes vairs nav vispār, tā paliek tikai darbinieku un absolventu atmiņās. Arī šogad reorganizācija ir skārusi vairākas Latgales skolas. Kā vēsta informācija Izglītības un zinātnes ministrijas mājaslapā, tad likvidēta Jaunstrūžānu pamatskola (Rēzeknes novads), Dravnieku pamatskola (bijušais Riebiņu novads), Murmastienes pamatskola (Varakļānu novads), Medumu pamatskola (bijušais Daugavpils novads) pievienota Sventes vidusskolai, Pildas pagasta pirmsskolas izglītības iestāde (Ludzas novads) apvienota ar Pildas pamatskolu, Rēzeknes 6. vidusskola reorganizēta par Rēzeknes 6. pamatskolu, Audriņu pamatskola – par Audriņu pirmsskolas izglītības iestādi, J.Raiņa Daugavpils 6. vidusskola – par J.Raiņa Daugavpils 6. pamatskolu, Bērzpils vidusskola – par Bērzpils pamatskolu.

Valstī, kur tik daudz problēmu un valda tāds haoss tik nozīmīgās sfērās, laikam grūti prasīt cilvēkus, kuru rokās ir varas groži, pievērsties skolu jautājumam. Kāpēc reorganizējam? Jo nav skolēnu. Protams, ka šī atbilde ir skaidra ikvienam, bet zēl, ka nespējam paskatīties un līdz ar to arī dzīvot ilgtermiņā, meklējot problēmas sakni un pats galvenais – piedāvājot risinājumus. Ehhh... ko nu tur var darīt, ja laukos nevienš negrib dzīvot, – var pasmīkņāt. Jā, taisnība, bet vai kāds ir papildēties laukos radīt darbavietas, lai cilvēki atgrieztos un uzsāktu te dzīvot, vai kāds ir iedomājies novirzīt naudu atbalsta mehānismiem, lai lauku vidi padarītu pievilcīgu iedzīvotāju vidū?

Bērzpils vidusskola un Jaunstrūžānu pamatskola – divu skolu stāsti. Pirmā šogad kļuvisi par pamatskolu, savukārt otrā – likvidēta, bet tās telpās darbojas Dricānu vidusskolas struktūrvienība Jaunstrūžānu sākumskola, kurā mācās 1.–6. klases skolēni.

Bērzpils pamatskolas direktore Ilona Stepāne: «Šobrīd jūtamies kā uz starta līnijas»

Bērzpils vidusskola pirmo izlaidumu ir svinējusi 1950. gadā, tajā gadā skolu beiguši 23 absolventi. Šogad vidusskolas posms Bērzipilī ir noslēdzies, šajos gados skolu absolvējuši 71 vidusskolas klase un vidējo izglītību ieguvuši 1427 skolēni

Balvu novada Bērzpils vidusskola 1. septembrī savas skolas durvis vaļā vēra jau kā pamatskola. Šogad Bērzpils vidusskolu absolvēja 15 izglītojamie (klātienē un tālmācībā), uzsākot 2021./2022. mācību gadu, skolā mācās 88 izglītojamie, strādā 20 pedagogi. Bērzpils pamatskolas direktore ILONA STEPĀNE laikrakstam «Vietējā Latgales Avīzē» stāsta par aktualitātēm, kas saistītas ar skolu.

Skolai šis ir pirmais mācību gads jaunajā statusā. Pastāstiet mazliet vairāk par Bērzpils vidusskolu un to, kāda ir Bērzpils pamatskola.

– Bērzpils vidusskola pirmo izlaidumu ir svinējusi 1950. gadā, tajā gadā skolu beiguši 23 absolventi. Šogad vidusskolas posms Bērzipilī ir noslēdzies, šajos gados skolu absolvējuši 71 vidusskolas klase un vidējo izglītību ieguvuši 1427 skolēni. Saskaņā ar Balvu novada domes lēmumu, kurš tika pieņemts februārī, no 1. augusta esam Bērzpils pamatskola. Pēdējo 20 gadu laikā, samazinoties iedzīvotāju skaitam laukos, arī skolēnu skaits vidusskolas posmā samazinājies. Ar skumjām jāatzīst, ka jaunā paaudze aizvien

«Šī gada 9. klase būs Bērzpils pamatskolas 1. izlaiduma absolventi. No visas sirds novēlu Bērzpils pamatskolai izaugsmi un piedzīvot vismaz vēl 71 izlaidumu! Vēlu visiem izturību, veselību un šajā sarežģītajā laikā nepazaudēt dzīvesprieku!» saka skolas direktore Ilona Stepāne

retāk kā savu dzīvesvietu izvēlas laukus. Valsts līmenī būtu jādoma, kā lauku vidi padarīt pievilcīgāku, uzņēmējiem ekonomiski izdevīgāku, lai laukos rastos jaunas darba un dzīvesvietas, kas atbilstu jaunu cilvēku interesēm un prasībām, lai mazāk lauku ainavā būtu redzamas mājas ar tumšiem logiem.

Tā kā esam ieguvuši jaunu statusu un kļuvuši par Bērzpils pamatskolu, tad šobrīd jūtamies kā uz starta līnijas – priekšā jauni izaicinājumi, jauni pārbaudījumi, jaunas iespējas, un ceram arī uz jauniem panākumiem. Jāstrādā radoši, ar lielu aizrautību, lai skola piesaistītu skolēnus, lai mūsu piedāvājums būtu daudzveidīgs un kvalitatīvs. Mūsu skolā raksturīgas sirsnīgas, sadarbspējo veicinošas savstarpējās attiecības starp skolēniem, vecākiem un pedagogiem, skolā strādā profesionāli un radoši pedagogi, ir labiekārtota mācību vide, laba sporta bāze, internāts. Skolā ir iespēja daudzveidīgi pavadīt brīvo laiku un attīstīt talantus, var darboties dažādās interešu izglītības programmās: keramikas, sporta, vokālajā, dejū, žurnālistikas, vides u.c. Skolai ir pieredze starptautisku projektu realizēšanā, arī pašlaik norit Eiropas Savienības Erasmus+ programmas (KA 2) skolu apmaiņas partnerību projekta «El arte y la naturaleza a través de las artes escénicas y plásticas» īstenošana, kurā mūsu sadarbības partneri ir skolas no Spānijas, Itālijas, Austrijas un Vācijas.

Kā aizvadījāt Zinību dienu?

– Zinību diena jau otro gadu tika organizēta ārā, svaigā gaisā – Bērzpils pagasta estrādē un Krišjāņu filiāles pagalmā. Šogad pasākumos sveicām jaunpieņakuos pedagogus un izglītojamus, vēlējam izturību 9. klasei, sveicām skolotājus darba un dzīves jubilejās, par apzinīgu darbu pateicāmies darbiniecei, kura devās pelnītā atpūtā. Pasākumā Bērzipilī veiksmes, zinātkāres un labu sasniegumu mācībās vēlējumus saņēmām no Balvu novada domes deputātes, mūsu skolas absolventes Sandras Kindzules un Bērzpils pagasta pārvaldes vadītājas Birutas Bogdanes. Krišjāņu filiālē ciemos bija ieradies Vinnijs Pūks (S. Sinele), kurš kopā ar Tīģerēnu (S. Pauliņu) noorganizēja foto orientēšanos – sēņu ar burtiņiem un cipariņiem meklēšanu skolas pagalmā, pasākumā laba vēlējumus teica Krišjāņu pagasta pārvaldes vadītāja Iveta Socka-Puisāne.

Nemot vērā Covid-19, kā šobrīd skolā notiek mācīšanās process?

– Skolā ir izstrādāta kārtība, kādā tiek nodrošināti epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai, to ievērojam, lai nenotiktu slimīšana. Esam priecīgi satikties klātienē un ceram, ka iespējami ilgi spēsim klātienē arī mācīties.

Kur šī gada absolventi devušies mācīties tālāk? Kuri skolas absolventi nes Bērzpils vidusskolas vārdu tālāk, ar panākumiem darbojoties savās izvēlētajās jomās?

– Turpmākās izglītības un darba gaitas absolventi saistījuši ar savām interesēm: uzsāktas mācības Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijā, Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmijā, Valsts robezsardzes koledžā, Jēkabpils Agrobiznesa koledžā u.c., daži uzsākuši darba gaitas. Vēlu viņiem nezaudēt drosmi pirmo neveiksmju priekšā, neatlaidību, veiksmi un izaugsmi! Lai izdodas piepildīt savus sapņus!

Bērzpils vidusskolas absolventi ir dažādu profesiju pārstāvji, daudzi ir sabiedrībā labi pazīstami cilvēki, taču šoreiz nenosauksu nevienu konkrēti. Skola lepojas ar ikvienu savu absolventu. Man vienmēr paliek silti ar sirdi, kad kāds no Bērzpils vidusskolas absolventiem ar labu vārdu piemin savu skolu, skolotājus, tātad – skolas dotā ceļamaize ir bijusi svētīga. Arī pati esmu šīs skolas absolvente un ar patiesu cieņu novērtēju manu bijušo skolotāju sniegtās zināšanas un pozitīvo attieksmi.

Vasarā, sagaidot skolas jubileju, bija iespēja iesūtīt audio/ video par tēmu «Izstāsti savu Bērzpils vidusskolas stāstu», stāstus par tēmu «Mana ģimene un Bērzpils vidusskola» un piedalīties radošo darbu konkursā «Mana skola – Bērzpils vidusskola». Kāda bija cilvēku atsauce vai notika kāds pasākums saistībā ar skolas svētkiem?

– Jau 2020. gada vasarā bija paredzēts nosvinēt Bērzpils vidusskolas 70 gadu jubileju, taču visus plānus izjauca neplānotā Covid-19 pandēmija. Šīs vasaras sākumā cerējām, ka saslimšana mazināsies un vasaras beigās visi ierobežojumi tiks atcelti, un varēsim svinēt vidusskolas 71. gadadienu. Kā zinām, diemžēl tikai jūlijā nedaudz situācija stabilizējās, bet augusta sākumā atkal sākās saslimstības augšupeja, līdz ar to drošības nolūkā visas plānotās klātienes aktivitātes atcēlām.

Taču priecājamies par iesūtītajiem radošajiem darbiem un atmiņu stāstiem. Jāsaka, ka to varēja būt vairāk. Tā kā vasarā varbūt šādiem darbiem neatlika daudz laika, tad vēl līdz 1. oktobrim pagarinām darbu iesūtīšanu. Tad gan sāksim to apkopošanu un pateiksimies autoriem par sniegumu.

Jācer, ka reiz arī visas pandēmijas beigsies un atkal varēsim tikties klātienes salidojumā, bet nu jau ne tikai kā Bērzpils vidusskolas, bet arī Bērzpils pamatskolas absolventu salidojumā. Nekas jau nebeidzas, šī gada 9. klase būs Bērzpils pamatskolas 1. izlaiduma absolventi. No visas sirds novēlu Bērzpils pamatskolai izaugsmi un piedzīvot vismaz vēl 71 izlaidumu! Vēlu visiem izturību, veselību un šajā sarežģītajā laikā nepazaudēt dzīvesprieku!

Foto no I. Stepānes personīgā arhīva

Mārīte Bikovska: par Jaunstrūžānu pamatskolu un skolotājas darbu

Rēzeknes novada Jaunstrūžānu pamatskolas stāstu vislabāk var izstāstīt MĀRĪTE BIKOVSKA, kurai ar šo izglītības iestādi saistās daudz siltu atmiņu ne tikai no skolas laikiem, bet arī no bērnības. Šai skolai bija nozīmīga loma viņas dzīvē, jo Mārītes tēvs bija gan skolas dibinātājs, gan kādu laiku tās direktors, bet daudzus gadus (tāpat kā Mārītes mamma) skolotājs.

2017. gada rudenī Jaunstrūžānu pamatskolai tika nosvinēta 55 gadu jubileja. «Bija jauks pasākums, piepildīts ar atmiņām un dažādām mākslinieciskām izpausmēm,» saka Mārīte

Pastāsti, lūdzu, vairāk par Jaunstrūžānu pamatskolu un padalies savās atmiņās par to.

– Jaunstrūžānu skolas priekšā visu laiku vēja pland pelēcīgais, lielais vītols, skola atrodas pašā Strūžānu ciemata vidū – vienmēr gaiša, liela un saucoša kādu apgūt zināšanas, prasmes un iemaņas. Aiz skolas ir ļoti liela un plaša sporta zāle, mazliet vēl tālāk – augļu dārzs, ko iestādījuši mani mīļie vecāki – skolotāji Aleksandrs un Matilde Vabaji.

Jaunstrūžānu pamatskola savas durvis vēra 1962. gada 1. septembrī, bet līdz tam bija Estu skola un Taunagas skola, mans tētis Aleksandrs Vabals bija šīs skolas pirmais

Mārīte kopā ar saviem vecākiem – mamma Matildi un tēti Aleksandru (1980. gadā)

direktors. Skola tika uzcelta diezgan ātri, jo Strūžānos veidojās kūdras ieguves fabrika, vēlāk tika ražotas arī kūdras briketes, ciemats auga un attīstījās, tāpēc ilgus gadus Jaunstrūžānu skola bija augoša skola ar latviešu un arī krievu klašu plūsmām, piemēram, manā klasē (*Mārīte skolas gaitas uzsāka 1967. gadā un absolvēja skolu 1975. gadā – I.K.-M.*) bija 24 skolēni.

Mans tētis vēlāk atteicās no direktora amata. Tētis 45 gadus bija sākumskolas, rasēšanas un pagarinātās dienas grupas skolotājs, mamma Matilde mācīja dabaszinības, botāniku, zooloģiju un anatomiju. Atceros to, ka mani mīļie vecāki ļoti mīlēja savu darbu un darīja ļoti daudz, lai skolas apkārtnē būtu skaista, sakopta un ziedoša. Es šajā skolā esmu mācījusi mūziku, folkloru, arī vadījusi deju kolektīvu. Ilgus gadus Strūžānos strādāju par mūzikas skolotāju, vēlāk arī par pirmsskolas skolotāju. Pēc pirmā vīra traģiskās nāves pārcēlos uz dzīvi Rēzeknē, vēlāk sāku dzīvot un strādāt Rīgā. Dēls Tenis ir absolvējis Jaunstrūžānu pamatskolu. Joprojām braucu uz savu mīlo, dzimto ciematu, kaut arī gribētos tur būt biežāk...

Atmiņās vairāk palicis gaišais nekā slihtais, bet nedaudz ir arī skumjais, jo tai saulītē ir ļoti izcili skolotāji, kurus pazīnu ilgus gadus un kuri visu mūžu ir atdevuši Jaunstrūžānu skolai, – mani mīļie vecāki Aleksandrs un Matilde Vabaji, ilggadējais skolas direktors un sporta skolotājs Riņhards Ribkinskis, skolotāji Antoņina un Andrejs Viļumi, skolotāji Antoņina un Andrejs Berezovski, ļoti godājamā matemātikas skolotāja Eleonora Teivāne, vienreizējais sporta skolotājs Uldis Kairiņš, skolotājas Tihomirova, Kolida, Lukaševiča. Pēdējos gadus skolas direktors bija Ivars Igaunis – lielisks datorspeciālists un robotikas entuziasts, patīkams, kompetents, izglītotš, ļoti laipns. Jaunstrūžānu pamatskolu varu raksturot kā modernu mācību iestādi, pašlaik skola ir Dricānu vidusskolas struktūrvienība līdz 6. klasei.

Tu nāc no skolotāju ģimenes, arī pati esi skolotāja. Kā tu raksturotu savu darbu?

– Pašlaik dzīvoju Rīgā un ikdienā strādāju Rīgas pirmsskolas izglītības iestādē «Dzintariņš» logopēdiskajā grupiņā par pirmsskolas skolotāju. Tas ir pacietības un individuālā darba piesaīnātājs laiks, šogad man ir sācies 43. mācību gads, līdz pēlnītai atpūtai vēl jāstrādā 3–4 gadi.

Covid-19 laiks uzlicis skolotājiem jaunus pienākumus, padalies, lūdzu, ar saviem vērojumiem, atziņām.

– Šis laiks, manuprāt, ir ļoti norūdījis skolotājus, kā es saku – mūsu skolotāji var pilnīgi visu – gan apgūt jaunās kompetences, gan būt attālinātās un klātienes mācībās, gan apgūt Zoom, Team, WhatsApp un citas programmas saziņai ar bērniem, vecākiem un citiem skolotājiem. Esmu iesaistījies projektā «Kompetenču pieeja mācību saturā» (Skola2030), un skolotāju kopienā esmu palīdzējusi ar savām zināšanām un idejām arī ārzemēs dzīvojošiem latviešu bērniem, sadarbojoties ar Ingridu Tāraudu un diasporas latviešu valodas un kultūras skolu «Kāpnītes» Irijā.

Varu būt lepa par savu darbošanos arī latgaliešu valodas mācīšanā, ko daru bez maksas. Pavasarī mans lieliskais audzēknis Kristofers Apeinis, kuram ir trīs gadi, ieguva specbalvu 21. skatuves runas konkursā «Vuolyudzāni». Puika ir dzimis Nīderlandē, Latvijā ir tikai divus gadus, apmeklēja Rīgas pirmsskolas izglītības iestādi «Austrīņa». Latgaliešu valodu apguvis ģimenē, es tikai viņu ievirzīju pareizajā gultnē. Prieks ir visiem – man, vecākiem, babiņām un lielajam radu un draugu pulciņam.

Kā vērtē to, ka lēnām izzūd lauku skolas?

– Jā, lauku skolas izzūd... Uzskatu, ka, ja nav skolas, tad pagastā nav arī attīstības, dažādu pasākumu. Domāju, ka tomēr nedrīkst zēlot naudu arī mazajām lauku skolām, jo tajās var katru bērnu individuāli izskolot. Zēl, ka ejam tikai uz pilsētu attīstību...

Vai, esot Latgalē, bieži izdodas paciestoties Jaunstrūžānu pamatskolā? Vai tiek rīkoti arī absolventu salidojumi?

– Esot mājās Rēzeknē, aizbraucu arī uz Strūžāniem. Pēdējo reizi skolā biju pirms gada, jo piedalījies Dzejas dienu pasākumā Strūžānu bibliotēkā. Vienmēr mīļi esmu tur gaidīta. Zēl, ka tagad 7. klases skolēniem, lai mācītos, vajadzēs braukt uz 6 km attālo Dricānu vidusskolu.

Liels absolventu salidojums notika 2017. gada rudenī, kad Jaunstrūžānu skolai tika svinēti 55 gadi. Bija jauks pasākums, piepildīts ar atmiņām un dažādām mākslinieciskām izpausmēm. Nākamā gada 1. septembrī skolai būs 60 gadu jubileja.

Foto no M. Bikovskas personīgā arhīva